

MAAKOHTAISET YHTENVEDOT: SUOMI

Merialuesuunnittelu Suomessa

Suomen merialuesuunnitelma 2030 hyväksyttiin joulukuussa 2020. Suunnitelma on laadittu kolmelle suunnittelualueelle (Pohjoinen Selkämeri, Merenkurkku ja Pohjanlahti, Saaristomeri ja Eteläinen Selkämeri sekä Suomenlahti) ja se kattaa koko Suomen merialueen sisältäen aluevedet ja talousvyöhykkeen. Merialuesuunnitelman valmistelusta vastaavat kahdeksan rannikon maakuntien liittoja yhdessä ympäristöministeriön kanssa. Suunnitelma on strateginen asiakirja, jolla on välillinen ohjaava vaikutus maankäytön suunnittelujärjestelmän alla laadittaviin suunnitelmiin. Lisäksi vaikutus muodostuu kytkennöistä kansallisiin ja alueellisiin poliittisiin linjauksiin ja strategioihin sekä aluekehityshankkeiden ja muiden merenhoito-, suojele- ja ennallistamissuunnitelmien tavoitteiden tukemisesta.

Euroopan vihreän kehityksen ohjelma merialuesuunnittelussa

1. Ilmastonmuutoksen hillintä

Merialuesuunnitelmassa ilmastonmuutoksen hillintä huomioidaan lähinnä merituulivoiman edistämisen sekä uusien vähäpäästöisten teknologioiden ja innovaatioiden hyödyntämisen näkökulmista. Merialueiden kestävää käyttöä koskevassa visiossa tunnistetaan tarve siirtymään kohti vähähiilistä ja resurssitehokasta yhteiskuntaa. Tavoitetasolla suunnitelma parantaa merituulivoiman toimintaympäristöä painottamalla valtion ja maakuntakaavoituksen roolia kehityksen tukemisessa ja ohjaamisessa. Suunnitelmakartassa tunnistetaan merituulivoiman kehittämiselle potentiaalisia alueita. Merenkulkualan ja satamien energiamurroksen edistämiseksi asetetaan tavoitteita, jotka tukevat uuden teknologian käyttöön- ottoa sekä tutkimus- ja innovaatiotoimintaa.

2. Ilmastonmuutokseen sopeutuminen

Ilmastonmuutokseen sopeutumista käsitteenä ei käytetä merialuesuunnitelmassa, mutta aiheeseen on suoria ja epäsuoria viittauksia. Keskeisenä toimenpiteenä on merkittävien vedenalaisten luontoarvojen alueiden tunnistaminen, joita pidetään merkittävinä ekosysteemi- palveluiden tuottamisen kannalta. Osoittamalla ekologista yhteyksiä tuodaan näkyväksi maan ja meren kytkeytyneisyys. Suunnitelmaan sisältyy myös laajoja merialueita, joille ei ole määritelty strategisia tavoitteita, mikä antaa joustovaraa tulevaisuuden suhteen. Jotta tavoite meriympäristön hyvästä tilasta voidaan saavuttaa pitkällä aikavälillä, on pohdittava tarkemmin, miten sopeutua ilmastonmuutokseen.

3. Kestävä merellinen ruoantuotanto

Merialuesuunnitelman visioissa, tavoitteissa ja toimenpiteissä kalastus ja kalankasvatus mainitaan ilmastoystävällisen ja kestävä merellisen ruoantuotannon tärkeimpinä toimijoina. Tavoitteissa tuetaan kestävää kalastusta, jolla on myönteinen vaikutus meriympäristön tilaan sekä ammattikalastuksen jatkumiseen. Suunnitelmakartassa osoitetaan ammattikalastuksen merkittäviä verkkokalastusalueita sekä avomeren troolikalastusalueita. Suunnitelmassa huomioidaan Suomen vesiviljelystrategian tavoitteet tuotannon lisäämiseksi ja osoitetaan kalankasvatukselle potentiaalisia alueita. Rannikkovesien pintavesimuodostumien hyvää huonompi tila on haaste kalankasvatuksen määrän kasvattamiselle. Ravinnekuormituksen vähentämiseksi suunnitelmassa määritellään useita tavoitteita, joilla tuetaan muun muassa teknisiä ratkaisuja. Suomessa ei ole vakiintunutta simpukkaa- tai levänviljelyä, mutta aihe huomioidaan osana sinisen bioteknologian tulevaisuuden mahdollisuuksia.

4. Biodiversiteetin ja ekosysteemien suojeleminen ja ennallistaminen

Merialuesuunnitelman tavoitteena on edistää meriympäristön hyvän tilan saavuttamista. Tämä kokonaisuus sekä luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemien suojeleminen huomioidaan

suunnitelman visioissa, tavoitteissa ja toimenpiteissä. Suunnitelmakartassa tunnistetaan merkittävien vedenalaisten luontoarvojen alueita, joissa on kiinnitettävä huomiota vedenalaisten luontotyyppien ominaispiirteiden säilyttämiseen. Suunnitelman tavoitteena on luoda yleiskuva arvokkaiden meriluontoalueiden muodostamasta verkostosta ja ekologisista yhteyksistä ja siten merellisistä ekosysteemipalvelualueista ja kytkeytyneisyydestä yleisellä tasolla. Suunnitelmassa ei ehdoteta tai määritellä uusia suojelualueita, mutta suojelualueet on otettu huomioon suunnitteluratkaisuissa. Suunnitelmassa ei edistetä merialueiden käyttötapoja, jotka ovat ristiriidassa merkittävien luontoarvojen kanssa.

5. Sininen kiertotalous

Sininen kiertotalous on jossain määrin monia merialuesuunnitelmassa käsiteltyjä kokonaisuuksia läpileikkaava teema. Suunnitelmassa huomioidaan siniseen kiertotalouteen kytkeytyvät strategiat ja politiikat, kuten Suomen Itämeren alueen strategia, mutta näiden tavoitteita ei ole suoraan liitetty suunnitelmaan. Suunnitelman visiossa vuodelle 2030 todetaan, että resurssitehokkaat ja kiertotalouden ratkaisut muodostavat kestävä sinisen talouden perustan. Tavoitteissa esitetään joitain ratkaisuja kiertotaloustoimien edistämiseksi eri merellisillä toimialoilla.

6. Saasteettomuuden edistäminen

Saasteettomuus huomioidaan merialuesuunnitelmassa rajallisesti. Visioissa ja tavoitteissa olevat viittaukset keskittyvät pilaantumisen ehkäisyyn eri merellisillä toimialoilla. Suunnitelmassa tarkastellaan esimerkiksi öljy- ja kemikaalionnettomuuksien riskejä meriliikenteessä. Ensimmäisen merialuesuunnittelukierroksen aikana tarkasteltiin satamien ja kauppamerenkulun väylien ruoppaus- tarpeita tulevaisuudessa sekä meriympäristön suojelun kannalta sopivimpia ruoppausmassojen läjitysalueita.

Oikeudenmukainen vihreä siirtymä

Merialuesuunnitelma valmisteltiin yhteistoiminnallisen suunnitteluprosessin avulla. Valmisteluun osallistuivat kaikki viranomaiset ja organisaatiot, joiden toimintaa suunnitelma koskee. Tavoitteena oli yhteisen käsityksen rakentaminen merellisten toimialojen tarpeista ja kehityskuvista, sekä yhteisen vision muodostaminen merialueille. Suunnitteluprosessi oli avoin kenelle tahansa suunnittelusta kiinnostuneelle. Tavoitteena oli varmistaa sidosryhmien ja suunnittelualueiden tasapuolinen edustus. Osallistamisen toteutumista seurattiin koko suunnitteluprosessin ajan. Rannikon maakuntien liittojen suunnitteluvastuu tuki alueellisesti tärkeiden toimien edistämistä. Suunnitelmassa otetaan huomioon alueelliset erityispiirteet ja vahvuudet, ja pyritään kattamaan kaikki alueet tasapuolisesti. Valtakunnallisten tilaisuuksien lisäksi järjestettiin useita alueellisia tilaisuuksia. Suunnitelman vaikutusten arvioinnissa huomioitiin sosiokulttuuriset, taloudelliset sekä ympäristöön liittyvät vaikutukset.

Tunnistetut haasteet

Euroopan vihreän kehityksen ohjelma tuo merialuesuunnittelulle uusia tavoitteita. Esimerkiksi yhteiskunnallinen paine ohjata vihreää siirtymää merellä edellyttää nopeaa ja mukautuvaa suunnittelua. Merialuesuunnittelu on uusi suunnitteluväline, ja sen keinot tukea vihreää siirtymää käytännössä ovat vasta kehitteillä. Vaikka Suomessa on paljon meriin liittyvää asiantuntijuutta ja laadukasta tietoa, kestäviä suunnittelupäätöksiä tukevan tiedon tai ymmärryksen puute todettiin yhdeksi vaikeimmista ratkaistavista ja kiireellisimmistä haasteista. Meriympäristön monimutkaisuus ja moninaiset uudet merenkäyttömuodot lisäävät tarvetta suunnitteluratkaisujen kumulatiivisten vaikutusten arvioinnille. Kansallisen ja alueellisen toimintaympäristön ymmärtäminen on keskeistä näiden haasteiden ratkaisemiseksi.